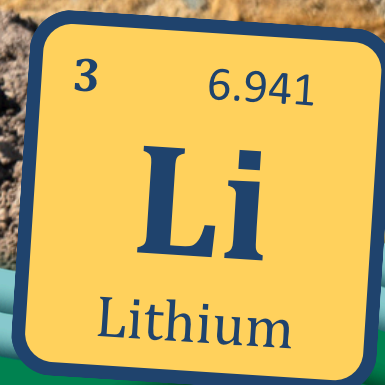

Перша літієва УРП на ділянці «Добра»: НИЗЬКА ЧАСТКА ДЕРЖАВИ, ПІЗНЯ ОВД ТА СТАРІ ГРАВЦІ ЗА ЛАШТУНКАМИ АБО «ЯК ДЕРЖАВА ПРОГРАЛА КОНКУРС ЩЕ ДО ЙОГО ФІНАЛУ»

**Співфінансується
Європейським Союзом**

Публікацію підготовлено за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Вступаємо в ЄС разом». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

Міжнародний фонд «Відродження» – одна з найбільших благодійних фондаций в Україні, що з 1990-го року допомагає розвивати в Україні Відкрите Суспільство на основі цінностей свободи, поваги прав людини і демократії. За час своєї діяльності Фонд підтримав понад 20 тисяч проєктів на суму понад 365 мільйонів доларів США.

Сайт: www.irf.ua

Facebook: [www.fb.com/irf.ukraine](https://www.facebook.com/irf.ukraine)

Європейський Союз – це економічний і політичний союз 27 європейських країн. Він заснований на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема прав осіб, що належать до меншин. ЄС діє на глобальному рівні для сприяння сталому розвитку суспільств, довкілля та економік, щоб кожен міг отримати з цього користь.

Перша літєва УРП на ділянці «Добра»: низька частка держави, пізня ОВД та старі гравці за лаштунками або «як держава програла конкурс ще до його фіналу»

12 грудня 2025 року Мінекономіки завершило прийом заяв від інвесторів на участь у конкурсі на укладення Угоди про розподіл продукції (надалі – УРП) – металічних корисних копалин, які видобуватимуться та збагачуватимуться в межах ділянки літєвих руд «Добра» у Кіровоградській області.

Надалі, у строк до 12 січня 2026 року Міжвідомча комісія з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції (надалі – Міжвідомча комісія), яку на сьогодні [очолює Міністр економіки, довкілля та сільського господарства](#) Олексій Соболев¹, повинна розглянути подані заяви та подати Кабінетові Міністрів України висновки та пропозиції щодо визначення переможця конкурсу.

Після оголошення переможця наступним та завершальним етапом конкурсу буде підписання угоди про розподіл продукції між інвестором та Урядом України, здійснення її державної реєстрації та видача Держгеонадрами інвестору Спеціального дозволу на користування надрами (надалі – Спецдозвіл).

ЕПЛ розбиралась з питаннями, хто насправді отримає доступ до ключового родовища літїю в Україні? Які екологічні ризики несе УРП та чи передбачена процедура ОВД для цього проєкту і яка все-таки реальна частка продукції, яку зможе отримати Україна в процесі розподілу.

Проєкт з укладення першої літєвої УРП реалізовується в рамках Угоди про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови (надалі – Фонд відбудови), укладеної 30 квітня 2025 року між Урядом України та Урядом США та ратифікованої Верховною Радою України 8 травня 2025 року. Неофіційно цю угоду називають «Угода про спільний видобуток корисних копалин».

Уже після офіційного запуску Фонду відбудови, яке відбулось 23 травня 2025 року, 16 червня 2025 року Міжвідомча комісія ухвалила [пропозицію](#) про доцільність оголошення конкурсу на літєву ділянку «Добра»².

Постановою КМУ від 27 серпня 2025 року № 1059 «Про проведення конкурсу на укладення угоди про розподіл металічних корисних копалин, які видобуватимуться та збагачуватимуться у межах родовища Ділянка Добра» (надалі – Постанова № 1059), Уряд підтримав пропозицію Міжвідомчої комісії та ухвалив рішення про проведення відкритого конкурсу на укладення УРП у межах ділянки «Добра» та [затвердив конкурсні умови](#)³.

Як видно з конкурсних умов, УРП передбачає надання Спецдозволу для цілей геологічного вивчення, зокрема дослідно-промислової розробки, з подальшим видобуванням металічних корисних копалин та виконанням робіт, передбачених УРП. Передбачено, що **УРП укладається строком на 50 років** з дня її підписання, але сторони можуть погодити інший строк, про що буде зазначено у самій УРП.

Загальна площа ділянки «Добра», яка розташовується у Новоукраїнському районі Кіровоградської області, становить 17,07 кв .км. (1706,9 га). Ділянка має поклади [петаліт-сподуменових руд](#)⁴ (тверді гірські породи які місять літїю). Окрім літїю, УРП передбачає видобування та збагачення також інших корисних копалин: ніобій, олово, рубідій, тантал, цезій, берилій, вольфрам, золото (усі відносяться до стратегічного або критичного значення у ЄС та

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2013-%D0%BF#Text>

² <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayina-zrobila-pershiy-krok-vikonannya-1750107711.html>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1059-2025-%D0%BF#Text>

⁴

входять до переліку мінералів, нові проєкти з видобутку яких наповнюватимуть Фонд відбудови).

Зазначені корисні копалини належать до корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення в Україні, переліки щодо яких були нещодавно затверджені [Постановою](#) КМУ від 14 липня 2025 року № 845⁵.

Конкурсними умовами передбачено здійснення переможцем конкурсу таких обов'язкових робіт на ділянці:

1) геологічне вивчення надр та здійснення міжнародного аудиту запасів на ділянці (тривалість - 2,5 років);

2) складення звіту за результатами геологічного вивчення ділянки та подання його до Державного інформаційного геологічного фонду України (ДНВП «Геоінформ України») для подальшого використання в межах законодавства;

3) подання Державній комісії України по запасах корисних копалин (ДКЗ) матеріалів щодо оцінки запасів літію та інших корисних копалин для затвердження таких запасів;

4) проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД) планованої діяльності;

5) за результатами геологічного вивчення надр, інвестор має протягом 6-ти місяців прийняти рішення щодо переходу (або відмови від переходу) до виконання робіт із організації видобутку та збагачення літійвмісних мінералів.

І тут є два варіанти:

Перший – за умови позитивного рішення, інвестор **здійснює роботи з організації видобутку та збагачення літію протягом 5-ти років** з дати прийняття рішення.

Другий – у випадку негативного рішення, інвестор протягом 6-ти місяців повертає державі наданий Спецдозвіл, тоді дія УРП припиняється.

Отже, виходячи з умов конкурсу, ОВД на ділянці «Добра» може бути проведено лише після здійснення геологічного вивчення надр, оцінки запасів літію та їхнього затвердження, що займе щонайменше 3 роки. Тобто усі геологорозвідувальні роботи, які включають буріння, геофізичні, геохімічні, гідрогеологічні методи та польові дослідження будуть проводитись без ОВД. Інших альтернативних механізмів залучення і врахування позицій громад та громадськості, що виключає оцінку екологічних ризиків на етапі геологічного вивчення надр, немає.

Оскільки УРП також передбачає, що в межах Спецдозволу інвестор може проводити дослідно-промислову розробку (ДПР), яка є перехідним етапом від геологічного вивчення до видобутку корисних копалин та яка дає можливість видобувати до 5-ти п'яти відсотків облікованих запасів строком до 3-х років, здійснення процедури ОВД на цій стадії також не передбачено, оскільки ДПР є складовою частиною робіт з геологічного вивчення надр⁶.

Отже, в ході реалізації проєкту з розробки літієвої ділянки «Добра», здійснення процедури з ОВД передбачено лише перед початком планованої діяльності з видобування літію та супутніх матеріалів та їхнього збагачення, яке за кращого сценарію може бути здійснено не раніше ніж через 3 роки.

Обсяг інвестицій та умови розподілу, передбачених УРП

Згідно з умовами конкурсу, мінімальний обсяг інвестицій, що має бути здійснений інвестором для виконання геологорозвідувальних робіт – не менше 12 млн дол. США. Мінімальні інвестиції для організації видобутку та збагачення (первинної переробки) літійвмісних мінералів та інших металічних корисних копалин становлять не менше 167 млн дол. США, обсяг загальних інвестицій визначається за результатами конкурсу.

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2025-%D0%BF#Text>

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-03#Text>

Основні критерії розподілу продукції, як визначено в пункті 18 конкурсних умов, виглядають таким чином: уся вироблена продукція до моменту розподілу між Державою та інвестором належить державі. Максимальна частина компенсаційної продукції, за рахунок якої інвестору буде компенсовано його витрати, становить 70 % загального обсягу виробленої продукції до повного відшкодування витрат інвестора.

При цьому, частка Держави саме у прибутковій продукції (яка не може бути меншою ніж 30 %) повинна становити не менше ніж 4 % або 6 % (залежно від перевищення відшкодуваних облікових витрат над вартістю граничної величини компенсаційної продукції чи навпаки), за яких не менше 4 % у разі перевищення облікових витрат, що підлягають відшкодуванню у податковому періоді, над вартістю граничної величини компенсаційної продукції, та не менше 6 % у разі перевищення граничної величини компенсаційної продукції над обліковими витратами, що підлягають відшкодуванню у податковому періоді.

Щоб розібратись у цій формулі доцільно звернутись до положень Податкового кодексу України (надалі – ПК України), які визначають особливості оподаткування в умовах дії УРП.

Як визначено пунктом 14.1.94 ПК України **компенсаційна продукція** – це частина виробленої продукції, що передається у власність інвестора в рахунок компенсації його витрат (це не як прибуток, а для відшкодування фактичних витрат, понесених у межах проєкту). Тоді як **прибуткова продукція** – це частина виробленої продукції, що розподіляється між інвестором і державою та визначається як різниця між виробленою і компенсаційною продукцією в умовах дії УРП (п. 14.1.196 ПК України).

Отже, лише 30 % продукції залишається некомпенсаційною і підлягає подальшому розподілу між державою та інвестором як прибуткова продукція.

Що стосується податкового періоду, у якому передбачено розподіл виробленої продукції, то згідно з ч. 2 ст. 19 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» вироблена продукція розподіляється щоквартально (розрахунковий період).

Згідно з умов першої літєвої УРП, розподіл продукції буде здійснюватися за результатами календарного кварталу за такою формулою:

100 % – загальний обсяг видобутої продукції;

70 % – розмір компенсаційної продукції, яка переходить інвестору (компенсаційна продукція);

30 % – прибуткова продукція, яка підлягає розподілу між інвестором та державою, з якої частка держави встановлена на рівні 4 % або 6 %.

Розрахунок частки держави від загального обсягу видобутої продукції (100 %) виглядає таким чином: $30:100 \times 4 = 1,2 \%$ або $30:100 \times 6 = 1,8 \%$ відповідно.

Тобто, за такої формули, Україна отримуватиме щоквартально лише 1,2 % або 1,8 % від усього обсягу видобутку літію (100 %). Все інше переходить інвестору, а це 98,8 % або 98,2 %.

Візуально така формула відображена на інфографіці

РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ ЗА ПЕРШОЮ ЛІТІЄВОЮ УРП (КВАРТАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК)

100% – загальний обсяг видобутої продукції (за квартал)

РОЗРАХУНОК ЧАСТКИ ДЕРЖАВИ
ВІД 100% ВИДОБУТКУ:

$$30 : 100 \times 4 = 1,2\%$$
$$30 : 100 \times 6 = 1,8\%$$

Отже, УКРАЇНА ОТРИМУЄ ЩОКВАРТАЛЬНО:

лише **1,2%** або **> 1,8%**
від 100% усього видобутку літію*

98,8 – 98,2% від 100%
ОТРИМУЄ ІНВЕТОР

4-6% від 30%

ДЕРЖАВІ

26-24% від 30% →

ІНВЕТОРУ

ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА

Така формула є вкрай не вигідною для України, а враховуючи той факт, що інвестор зможе маніпулювати штучним завищенням компенсаційних витрат через включення витрат, не пов'язаних з розробкою літєвого родовища, завищення вартості обладнання, інших товарів та послуг, це буде продовжувати період компенсації витрат, фактично зменшуючи частку прибуткової продукції держави.

Також існують високі ризики маніпуляцій з боку інвестора з обсягами виробленої продукції через заниження фактичних обсягів видобутку літєвої руди та маніпуляцій з якісними характеристиками продукції (вмістом літію), що дозволить інвестору збільшувати частку компенсаційної продукції, оскільки інвестор зацікавлений у збереженні максимальної частки компенсаційної продукції.

Оскільки, порядок визначення складу витрат, що підлягають відшкодуванню інвестору компенсаційною продукцією визначається самою УРП (ч. 5 ст. 19 Закону України «Про угоди про розподіл продукції»)⁷ відсутність відкритості та публічності умов та тексту конкретної УРП, обмежує громадський контроль та створює підґрунтя для зловживань та маніпуляцій.

Інвестор, за відсутності належного контролю з боку України та відсутності аудиту в тому числі міжнародного, може завищувати вартість своїх витрат на проведення робіт та обліковувати менше виробленої продукції та нижчої якості, а Україна буде втрачати свою частку, яка і так є критично низькою. Також, складність оцінки реальної ринкової вартості літєвої продукції на різних стадіях переробки, створює додаткові ризики в контексті проекту.

Формальне обмеження у 70 % не гарантує справедливого розподілу продукції, якщо відсутній реальний контроль за витратами та обсягами видобутку. Для літію, який є критичним ресурсом для України, така форма розподілу є карколомною, оскільки держава не лише втратить економічну вигоду від стратегічного ресурсу, а й погіршить екологічну обстановку на

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14#Text>

території видобутку та територіях прилеглих громад, які не залучаються до процесу прийняття рішень, що стосуються проєкту.

Хто насправді отримає доступ до ключового родовища літію в Україні?

На питання хто потенційно може здобути право на розробку ділянки літійових руд «Добра», видання [Financial Times](#)⁸ повідомляло, що «Ірландська компанія TechMet має приватний інтерес у розробці ділянки «Добра» та планує взяти участь у майбутньому конкурсі для отримання спецдозволу. У вересні 2025 року заступник Міністра економіки Єгор Перелигін підтвердив, що заяву на проведення конкурсу з укладення УРП подала саме компанія TechMet⁹.

На зустрічі представників американського бізнесу з Президентом України, яка відбулась 02.07.2025, компанію TechMet представляв Володимир Ігнащенко¹⁰.

Найцікавіше те, що Володимир Ігнащенко пов'язаний з экс-міністром енергетики Ігорем Насаликом, будучи його радником¹¹. Також Володимир Ігнащенко до 2019 року володів ТОВ «Петро-Консалтінг», про що йшлося в матеріалі журналу *Forbes Ukraine*¹² та в матеріалі «Рух ЧЕСНО»¹³.

Саме [ТОВ «Петро-Консалтінг»](#)¹⁴ (яке з 05.01.2022 перейменовано на ТОВ «Європейський літій Україна», 100 % капіталу якої на сьогодні належить компанії European Lithium Ltd) з 2018 року по 2023 рік вело боротьбу з Держгеонадрами у національних судах за право розробляти ділянку «Добра». Ініціювавши декілька судових процесів, компанія наполягала на своєму пріоритетному праві на отримання спецдозволу на ділянку «Добра» поза межами аукціону (в порядку процедури апробації запасів). Однак, 5 років судової тяганини не принесли бажаного успіху, компанія не змогла в судовому порядку змусити Держгеонадра видати спецдозвіл без аукціону, про що свідчить Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 15 червня 2023 року у справі [№ 640/7500/21](#)¹⁵.

Є ще один цікавий факт про вказану компанію: в період з травня 2018 року по травень 2019 року керівником ТОВ «Петро-Консалтінг» був Єгор Перелигін¹⁶ – чинний заступник Міністра економіки¹⁷, експерт з критичних мінералів, який координує розроблення пропозицій та реалізацію прийнятих рішень щодо організації укладення та виконання УРП.

Такий ланцюжок не випадкових збігів може свідчити про те, що компанія TechMet діє лише як прикриття для реального гравця, яким досі є ТОВ «Європейський літій Україна», яке після численних невдач в судах, змінило стратегію гри від судових механізмів до політичного лобювання, а поточний формат УРП використовує як альтернативний шлях доступу до родовища, який фактично обходить аукціонну конкуренцію.

Зважаючи на те, що права на користування надрами, надані на умовах УРП, можуть бути передані третім особам, що передбачено Кодексом України про надра та Законом України «Про угоди про розподіл продукції», зробити перехід прав на використання родовища до «потрібної компанії» буде не складно.

⁸ <https://www.ft.com/content/bc0c6df8-229c-4ec6-9a27-190961715070>

⁹ <https://nadra.info/2025/09/egor-perelygin-nothing-terrible-is-happening-for-the-market/>

¹⁰ <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-zustrivsia-z-predstavnikami-amerikanskog-98801>

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0688732-16#Text>

¹² <https://forbes.ua/money/tyazhelyy-metall-chto-meshaet-naladit-dobychu-litiya-v-ukraine-04022021-961>

¹³ <https://far.chesno.org/case/847/>

¹⁴ <https://opendatabot.ua/c/37063270>

¹⁵ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111568172>

¹⁶ <https://opendatabot.ua/c/37063270>

¹⁷

На прикладі літію бачимо, що оголошені запаси в надрах України є недостатньо вивченими, тому потребують геологічної розвідки та підтвердження. Для геологічного вивчення, видобутку сировини та подальшої переробки кінцевого матеріалу необхідні мільйони інвестиції та сучасні технології. Це обумовлено геологічною особливістю покладів. В Україні літій можна видобувати лише [шахтним способом](#)¹⁸, а для цього потрібно будувати шахти і збагачувати руду до товарної продукції (сподуменового або петалітового концентрату).

Щодо негативних наслідків для довкілля, то на сьогодні не проведено жодних досліджень щодо впливу видобутку та подальшого збагачення літію на стан довкілля та пов'язані з ним екологічні ризики.

Беззаперечно літій може бути шкідливим для довкілля через забруднення води та повітря, деградації ґрунту, яке відбувається під час видобутку та переробки металу. Вивільнення літію в навколишнє середовище, може негативно вплинути на флору і фауну, порушуючи екологічні баланси. Очевидно, що для держави, перспектива економічного розвитку мінерально-сировинної бази, зокрема через розробку родовищ, які містять поклади літію, переважають над дотриманням екологічної безпеки та рівноваги.

На сьогодні, першим кроком держава повинна забезпечити прозорість та відкритість УРП, задля виконання умов міжнародних договорів, зокрема Оргуської конвенції та забезпечити на ранніх стадіях участь громадськості в процесі прийняття рішень, що стосуються УРП, оскільки з прагненням перейти на чисту енергію, ми знову ризикуємо отримати бізнес, який має негативний вплив на довкілля, подібний будівництву вітряків (ВЕС) на високогір'ї українських Карпат.

---

¹⁸ <https://epravda.com.ua/columns/2023/04/25/699429/>